

**Відгук
офіційного опонента**

доктора педагогічних наук, доцента, професора кафедри комп'ютерних наук і математики Факультету інформаційних технологій та управління

Київського університету імені Бориса Грінченка

Прошкіна Володимира Вадимовича

**на дисертаційну роботу Орехової Валентини Володимирівни
«Формування трансмедійної компетентності майбутніх учителів
музичного мистецтва початкової школи», подану на здобуття наукового
ступеня доктора філософії за спеціальністю 013 Початкова освіта**

Процеси дигіталізації сучасного суспільства, стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, медіаконвергенція, виникнення нових медіаплатформ, оновлення технічних принципів побудови медіа приводять до суттєвих змін у формах і технологіях, зокрема, однією з поширених стає технологія трансмедіа. Трансмедійні твори як продукти культури, освіти, медіасфери являють собою своєрідні гібридні аудіовізуальні форми і потребують теоретичного та практичного осмислення.

Погоджуємося із авторкою дослідження, що трансмедійність є одним з проявів сучасного феномену технологічної медіакультури. Головною перевагою трансмедійної технології є можливість створення поліфонічного (синкретичного) комунікаційного полотна, що складається з різноформатних елементів, об'єднаних однією тематикою. Ключовим моментом є співпричетність користувача, який має активно взаємодіяти в умовах створення змішаної реальності, яка об'єднує онлайн і офлайн комунікації. Разом із тим зазначаємо, що проблема використання технології трансмедіа в мистецькій освіті ще не була предметом спеціального педагогічного дослідження, що робить вагомими завдання аналізу та систематизації наявних наукових поглядів на окреслену проблему, обґрунтування педагогічних умов формування трансмедійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Це яскраво свідчить про **сучасність, актуальність і доцільність** наукового дослідження дисертантки.

Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри теорії і практики початкової освіти в межах комплексної теми

дослідження «Професіоналізм педагога: теоретичні і методичні аспекти» (номер державної реєстрації – 0115U003313) ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ).

Структура роботи є логічною й адекватно відображає траєкторію руху теоретико-експериментального дослідження. Основний зміст дисертаційної роботи свідчить про широку ерудицію здобувачки, її здатність до системного охоплення різних аспектів досліджуваних педагогічних явищ і процесів, критичність і креативність професійного мислення. Викликає інтерес проведений аналіз стану досліджуваної проблеми в педагогічній теорії та практиці. Залучення широкої української та зарубіжної теоретичної бази з питань підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва дозволило авторці дослідження ґрунтовно висвітлити теоретичні та методологічні засади дослідження, сформулювати його вихідні положення.

Унаслідок узагальнення поглядів науковців, конкретизовано сутність низки понять: «трансмедійна компетентність майбутніх учителів музичного мистецтва», «нові медіа», «трансмедіа», «трансмедійна технологія», «конвергентність». Заслуговує на схвалення уважне ставлення дисертантки до понятійно-термінологічного апарату дослідження. Крім того встановлено, що трансмедійна технологія є складною системою поєднання різних мов (цифрових і нецифрових; вербальних і невербальних) і медіаформатів (відео, комікси, ігри, книги тощо), вона забезпечує взаємодію традиційних медіа з сучасними цифровими медіатехнологіями.

Авторкою визначено структурні компоненти досліджуваної компетентності: когнітивний компонент, який включає загальнодидактичні та мистецькі знання, знання інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій, знання в сфері трансмедіа; діяльнісний компонент, представлений аналітичними, операційно-технологічними і творчо-виконавськими уміннями й навичками, що забезпечують створення трансмедійного продукту; аутопсихологічний компонент, що відображає особистісні якості, вмотивованість, відповідальність, рефлексію та самокорекцію виконавця

трансмедійного освітнього ресурсу.

Заслуговують на схвалення методологічні засади дослідження. Так, авторкою виокремлено підходи: компетентнісний, аксіологічний, культурологічний, холістичний, міждисциплінарний, системно-діяльнісний. Крім того доведено, що процес формування трансмедійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва початкової школи передбачає дотримання низки принципів (інтегративності, інтерактивності, активації творчої ініціативи, змішаного навчання, цілісності трансмедійного продукту, адаптивності), специфічних для музично-педагогічної освіти в умовах інформатизації та обумовлених особливостями технології трансмедіа.

Характеризуючи наукову новизну виконаного дослідження, слід відзначити, що дослідницею вперше визначено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування трансмедійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва початкової школи, серед яких: надання майбутнім фахівцям знань у сфері трансмедійної технології; формування й розвиток умінь і навичок у майбутніх учителів музичного мистецтва працювати в трансмедійному середовищі в умовах змішаного навчання; спрямованість на розвиток креативності майбутніх музикантів-педагогів для ефективної реалізації трансмедійних проєктів.

Нам імponує сформульоване авторкою на с. 154 означення педагогічних умов формування трансмедійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва початкової школи як сукупність продуктивних чинників, необхідних і достатніх для впровадження та раціонального використання технології трансмедіа під час освітньої та подальшої професійної мистецької діяльності.

Цікавим вважаємо підібраний цифровий інструментарій для створення трансмедійного контенту (подано в таблиці 2.6).

Варто підкреслити й основні здобутки, що відносяться до **практичного значення дослідження** – розроблення навчально-методичного забезпечення, до якого увійшли: навчально-методичний комплекс дисципліни – спецкурс «Технологія трансмедіа у мистецькій освіті Нової української школи»,

підтриманий відповідним дистанційним курсом в середовищі Google Classroom; методичні матеріали до проведення практичних занять, інструктивні матеріали до самостійної роботи з курсу; методичні рекомендації до роботи в мультимедійному середовищі тощо.

Погоджуємося із авторкою дослідження про те, що основні положення дисертації можуть бути використані викладачами мистецьких дисциплін ЗВО, учителями-практиками, науковцями для подальшого обґрунтування теоретичних і методичних засад формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в умовах цифровізації освіти, для створення цифрових (трансмедійних) освітніх ресурсів та впровадження їх у практику професійного розвитку майбутніх музикантів-педагогів; у системі підвищення кваліфікації та перепідготовки вчителів та викладачів дисциплін освітньої галузі «Мистецтво»; під час написання курсових та кваліфікаційних робіт, створення навчально-методичних посібників, у самоосвітній діяльності майбутніх музикантів.

Виділимо ще низку переваг дослідження.

По-перше, з метою вивчення наявного стану сформованості когнітивного компоненту трансмедійної компетентності проведено тестування «Технологія трансмедіа в мистецькій освіті». Усього залучено 316 респондентів – студентів бакалаврського рівня вищої освіти. Крім того, було залучено учителів музичного мистецтва ЗЗСО і шкіл мистецтв та викладачів ЗВО, які готують майбутніх музикантів-педагогів (усього – 31 респондент).

По-друге, заслуговує на схвалення візуалізація моделі формування трансмедійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва початкової школи (рис. 2.13).

По-третє, доцільним вважаємо подання процесу впровадження спецкурсу «Технологія трансмедіа в мистецькій освіті Нової української школи» із підтримкою відповідним дистанційним курсом в середовищі GoogleClassroom та використанням засобів: відеоквесту «Граємо вдома» за творами «Дитячого альбому» П. Чайковського на сайті Портфоліо, інтерактивного плакату «Українські музичні інструменти», буклету із QR-

кодом, творчих завдання із посиланням на канал YouTube тощо.

У четверте, цікавою є навчально-методична база, розроблена авторкою для реалізації завдань дослідження. Основні її складові подано в Додатках.

Зазначимо, що робота містить 10 рисунків і 16 таблиць. Матеріали, подані в 7 додатках сприяють повноті сприймання основного тексту. Заслужовує на позитивну оцінку обсяг списку використаних джерел – усього 472 найменування, із них 77 – англійською мовою.

Результати дослідження впроваджено в діяльність трьох ЗВО (Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет», Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича). Упровадженням охоплено низку регіонів України, про що свідчать відповідні довідки. Це відображає також і перспективи подальшого поширення результатів дослідження в освітянській практиці України.

Основні положення і результати дисертаційної роботи доповідались і обговорювались на 20 міжнародних і всеукраїнських конференціях. Аналіз публікацій засвідчив їхню відповідність (кількісну і якісну) вимогам щодо оприлюднення результатів дисертаційного дослідження. Основні положення й результати наукового дослідження відображено в 23 публікаціях (з них 21 – одноосібних), зокрема: 6 статей в наукових фахових виданнях України; 1 стаття в періодичному виданні зарубіжних країн; 1 розділ в колективній монографії; 15 публікацій апробаційного характеру (матеріали конференцій та інші видання).

Анотація стисло і коректно відображає зміст і результати виконаної дослідницької роботи. Зазначене дає підстави класифікувати дисертаційне дослідження Орехової Валентини Володимирівни як завершене теоретико-експериментальне дослідження, що містить нові наукові положення, має вагомe теоретичне та практичне значення.

У цілому позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, необхідно зробити певні зауваження та вказати на деякі положення роботи, що вважаються дискусійними:

1. Ураховуючи складність феномену трансмедіа, вважаємо, що науково-методологічне підґрунтя формування трансмедійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва початкової школи варто було б підсилити залученням інформаційного підходу, який сконцентрований на вивченні та використанні всіх видів інформації, визначає інформаційне забезпечення, формування й функціонування трансмедійного освітнього середовища. Крім того, доцільно було б застосувати принцип відкритого доступу до інформаційних даних, зокрема до трансмедійних освітніх ресурсів, оскільки повноцінна реалізація трансмедійних проєктів неможлива без урахування цього принципу.

2. Серед значної кількості теоретичних понять, визначених у дослідженні («медіа», «мультимедіа», «крос-медіа», «трансмедіа», «конвергентність» та ін.), автор використовує поняття «трансмедійне середовище». Вважаємо, що дисертаційне дослідження виграло б, якщо авторка надала наукове пояснення цієї дефініції, оскільки вона демонструє специфіку трансмедійної технології та дозволяє усвідомити особливості реалізації трансмедійних освітніх проєктів.

3. Реалізація визначених авторкою педагогічних умов формування трансмедійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва початкової школи відбувалося в умовах середовища Google Classroom, яке, на думку дослідниці, відповідає ротаційній моделі змішаного навчання, дозволяє гнучко поєднати аудиторні заняття із дистанційним навчанням, особисту взаємодію викладача зі здобувачами – з цифровою комунікацією. Водночас доцільно було б пояснити, чим обумовлений вибір саме цієї платформи? Чому не використано широкі можливості інших популярних навчальних середовищ, наприклад, Moodle?

4. У процесі реалізації педагогічного експерименту, поданого в другому розділі роботи, не зовсім зрозуміло, як саме відбувався розподіл респондентів на контрольну та експериментальну групи, чи була доведена однорідність цих груп за кількісними та якісними показниками?

Висловлені зауваження і побажання не знижують загальної високої оцінки проведеного дослідження. Аналіз дисертації та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дисертація Орехової Валентини Володимирівни «Формування трансмедійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва початкової школи», є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагомое теоретичне і прикладне значення, заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог щодо оформлення дисертації» (зарєєстрованого в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2017 року за № 155/30023), а також відповідає вимогам пунктів 9-18 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167), а її авторка – Орехова Валентина Володимирівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 013 Початкова освіта.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри комп'ютерних
наук і математики Факультету інформаційних
технологій та управління
Київського університету
імені Бориса Грінченка

В. В. Прошкін

